

Cserna-Szabó András • KOLOZSVÁR ALATT AZ ÉG

Cserna-Szabó András

KOLOZSVÁR ALATT AZ ÉG

Egy városregény fejezetei

BOOKART, 2025

Szerkesztette Darida Benedek

Illusztrálta és a borító grafikáját készítette Részegh Botond

*Szabó Endre hírlapírónak és Szabó András főorvosnak.
Előbbi 1914-ben, utóbbi 1943-ban született Kolozsváron.*

ISBN 978-606-8994-90-1

© Cserna-Szabó András, 2025

© Részegh Botond, 2025

© Bookart, 2025

LÁTJA MÉG A CSILLAGOMAT?

Este érkeztek a városba. Már sötétedett, amint berobogtak a Magyar-kapu alatt Kolozsvárra. Az ifjú bajszos, vézna férfi a takaros fiatalasszony felé fordult, megfogta puha, selymes kezét és azt mondta neki lelkesen:

– Kolozsvárott vagyok, drága, s még mindig azon töröm fejemet, hogy csakugyan itt vagyok-e vagy sem? Annyiszor indultam már ide s fordultam ismét vissza útközben, hogy végre örökös obsittel küldtem el a reményt, e városba valaha eljutnom. Annyi bizonyos, hogy Koltóról eljöttem, vagyis tulajdonképpen eljöttünk, igen, eljöttünk, hála istennek... De jól megértjük egymást: nem azért hála istennek, hogy Koltóról eljöttünk, hanem azért, hogy eljöttünk, TÜNKG; röviden szólva, hogy már nem magam utazom, hanem másodmagammal, tudniillik az én kedves kis feleségecskémmel. Ah, csak szép az, ha az ember világosan és röviden tudja magát kifejezni!

Az asszonyka, aki szinte az egész utat végigaludta, ásított egyet, majd álmos szemekkel nézett férjére:

– Vajh' mennyit utazhattunk, Sándor?

– Koltóhoz Kolozsvár kétnapi járóföld, legalább azon esetben annyi, ha az embernek oláh kocsisa van; különben kevesebb. Útba esik Dézs a Szamos mellett és Szamos-Újvár, az örmények Jeruzsáleme. Csinos két város. A vidék nagy részben unalmas, egyforma, de van egy fölséges kilátás, melyért magáért is méltó ez utat megtenni. Ez Nyirestető. Egy pár órahosszat megy az ember fölfelé, s midőn fölér végre a hegy

tetejére, olyat lát, melynek másáért ugyancsak elballaghat, míg megleli. Előtte keletre, délre és nyugatra szabad kilátás, majd a végtelenig a bércek teteje fölött, melyek, mint három sorba állított óriások állanak ott: az első sor zöld, a második sötétkék, s a harmadik, a legutolsó, világoskék egyenruhában. Ez óriások és Nyirestető között mélységes völgy, melynek fenekén a csillogó, kanyargó Szamos, mint egy odafagyott villám.

– Takarjon be, édes uram, fázom – szólta az asszony, és ki-pillantott az ablakon. Gyanúsan méregette az utcákat. – És Sándorom, jó lesz itt nekünk? Tetszik magának ez a város?

– Ha Pestre megy az ember, a várostól már néhány mér-földnyire szinte szemlátomást változnak az emberek, tárgyak, még úgyszólván a levegő is. Nem így Kolozsvár környékén, itt semmi sem veteti észre, hogy egy ország fővárosához közeledik az utas. Tőle csak valami félóránnyira kezdődik némi mozgalom, egy-egy elrobogó hintó, vándorlegények s heti-vásáros oláhok, kiknek 99/100 része holtrészeg. Midőn beértünk Kolozsvár külvárosába, hirtelenében azt gondoltam, hogy Debrecenbe jutottam: apró parasztházak s az utcán feneketlen sártenger. De most, amint berobogtunk a Magyar-kapu alatt a városba: megváltozott a világ, s nagyot lélegzettem örömben, hogy istennek hála, csalódtam. Benn valék a kicsiny, de élénk és kedélyesen tarka Kolozsvárban!

Sándor mámorosan gyönyörködött az egyre sötétebb városban az utazóhintó ablakán kitekintve. A kocszi hamarosan begördült a Biasini fogadó kapuboltozata alá, és a kerekek dübörögve, csattogva gurultak végig a gömbölyű kőkockákon. A hintó a kerített udvar közepén megállott. Langyos őszi este volt, október 21-e. A Hangyásberek felől friss, lendülő szél fújdogált, és a fellegetes égboltozaton egy-két kis csillag bujkált.

A Biasini akkoriban a legelőkelőbb szálláshely volt Kolozsváron. A tulajdonos, a talján Gaetano Biasini vívómesterként került ide, később megvette a Szacsvey fogadó épületét, és szállodává alakította. Az épület földszintjén kávéház és étterem működött, és itt volt a Pesttől Bukarestig közlekedő gyorskocsijárat állomása is.

– Júlia, látja még a csillagomat? – kérdezte a hintóból kiszálló Sándor a feleségét, miközben a nőt a magas lépcsőn lesegítette.

Júlia halovány, kövérkés arcát az éjszakai égboltozat felé emelte.

– Látom. Mindig látom a maga csillagát! – mondta csendes, rajongó hangon.

Sándor (aki bő köpenyegbe volt burkolózva, és fején kis, gomba alakú kalapot viselt) követte az asszony tekintetét az égboltozat felé. De ő csak siető fellegeteket látott odafent a magasban, és azt mormogta:

– Setét sugallat bánt engemet, Júlia! Rossz előérzet...

– Ne mondjon ilyeneket, Sándor! – rebegte az ijedt asszony. Aztán az ifjú az égről visszatért a földre:

– Most pedig ennünk kell valamit, mert hiszen kegyed bizonyára éhes.

– Nem, én nem vagyok éhes. Mióta magát szeretem, hõn, azóta nem érzek én sem éhséget, sem szomjúságot. Csak szerelmet...

A köpenyeges poéta gyöngéden a vendéglõ üveges ajtaja felé tuszkolta a fiatalasszonyt. Odabévírlõrõl teljes sötétség látszódozott, majd hirtelen gyertyavilágosság áramlott kifelé. Beléptek, de a hosszú asztaloknál senki sem vacsorázott. Minden szem kíváncsian fordult a belépõ idegenek felé, akik az imént a gyorskocsival megérkeztek. Minden szem: mind a kettõ. A lompos cselédeány lámpással jött elõ a konyhából.

A fehérség talán még sose látott ilyen eleganciát: az idegen hölgy ruhája a legutolsó pesti divatlap közlése alapján készült. Júlia ragyogó szépségétől, kábító tekintetétől és finom körökben szokásos arcszínétől csaknem megszedült a cseléd. A pesti hölgy haloványsága jó festéktől eredt, és szemének nagyságához és tüzeségéhez köze volt a kínai tusnak. Ám a hölgy kíséretében levő férfiú is egyike volt a legszebb, legideálisabb férfiakkal. Hullámos, barna haja oroszlánsörényként omlott hátra homlokából, és fényes, ápolt bajuszából piros ajak csillant elő. A szeme bánatos volt és komor. Az orra egyenes, férfiasan nagy. Sujtásos, nyitott atillája alatt kihajtott gallérú, puha ing.

A cseléd hebegve adta elő a vendégeknek, hogy Biasini úr éppen tegnapelőtt lehelte ki buzgó lelkét, s a vendéglő meg a szálloda működése ezért átmenetileg szünetel. A szakácsnőt is hazaengedték, a család is gyászol, mindenki elment, őt meg az apját hagyták hátra, hogy vigyázzon a házra.

Sándort meglepte a hír, és tudta, késő este már nincs értelmé más szállás után kutatni.

– Szobát s valami ételmelet azért kaphatunk, úgy-e, virágom?

A cseléd bevallotta, a váratlan éji vendégekre felkészülve egy szobát azért elkészített, kitakarított, s a dunna is rendben van. Főzni pedig ő is tud, ripsz-ropsz, percek kérdése az egész.

Leültek, s míg a cseléd elszaladt borért, az ifjú pár mély, borongó hallgatásba mélyedt. A bajuszos dalia csendesen elgondolkozva nézegetett körül a félhomályos szállóban, ahol a falakról megkopott, vaksi tükrök és homályba borult képek pislogtak alá. A lámpa fénye leghatározottabban egy osztrák generálisnak a mellképét világította meg, aki mint egy uralkodván az egész termen, a középső falon függött.

A leányzó végre előkerült a pincéből, hozta a bort karaffában, és az asztalra helyezte. Sándor szomorúan öntött

a bornyúmáli szőkéből. Ám csak az első kortyig kísérte őket a mélységes szomorúság. Júlia végre elmosolyodott, villogó és erős fogai voltak, és bár Sándor sosem volt iszós fajta, most ő is szájához emelte a poharat.

– Emlékszik-e, Júlia, mikor Nyíregyházán, a Márkus uram vendégfogadójában rántott csirkét rendeltünk vala? „Tessék a fejét, Júlia! Tudom, hogy kegyed szereti.” Éppen ezt mondtam.

A fiatalasszony gyöngéden mosolygott.

– Mire én azt válaszoltam: „A püspökfalat, Sándor, önre vár, mint a püspökfalatok barátjára.”

Nevettek, szívből.

Aztán jóízűen és bőségesen ittak, mint egészséges, fiatal emberekhez illik. Az asszony egy hajtásra megivott egy nagy pohár hegylevét, és halkán, elismerőleg mondta:

– Itt jó bor van.

– Jobb, mint a debreceni homoki bor – felelte Sándor, és a cseléddel friss kancsót hozatott. Mialatt pipáját tömögette, intett újra a leánynak.

– Aztán mondjad nekem, galambom, mit lehet itten vacsorálni máma? – kérdezte Sándor, hangjában huncut szeretettel. Semmiképpen nem kívánta megbántani ezt a lomha székely lepkét, hiszen rajta állt vagy bukott az estebédjük.

– Csak azt, uram, amit én is el tudok készíteni.

– S mi legyen a te tudományod, babám? Rántott csirkéhez értesz-e?

– Hát az sincsen, kérem. Mert szakácsnő sincsen, aki elvágna a jószág torkát. Én meg nem ölök, senki kedvéért, még a maguk kedvéért sem. De mind sorolom, miket tudnék a nagyságos úréknak főzni.

– Sorold hát, de izibe, mert farkasok üvöltenek a gyomromban.

– Elsőnek is: belétett puliszkát.

– Hát az meg miféle koszt? – kérdezte Júlia, aki azt hitte, jól ösmeri az összes magyar ételeket, hiszen Sándor megvette neki Zelena Ferenc *Minden háznál használható közönséges és legújabb nemzeti szakács-könyvét*, annak is 4. kiadását, melyet Werfer Károly adott ki 1846-ban Kassán.

– Másfél kupa sós lobogó vízbe – magyarázta a cseléd – két kezünk közt beléengedünk egy kupa szitált puliszka-lisztet a víz közepibe, ahol kis hegyes dombocska képződik belőle. Hagyjuk jó fél órát főni, s a körülte fővő vizet közben fakanállal felhajtogatjuk a lisztre, nehogy kifusson. Ekkor, ha van, egy szalmafonat vagy vastag törő közt fogva ölünkbe vesszük. Kis székre ülve a kavarával jól elkarvarjuk. Ha talán igen kemény, egy fazékba előzőleg letöltött levéből öntünk hozzá, de csak akkor, mikor kavarni kezdtük, mert később nem lehet. Ha meg van jól kavарva és nem csomós, fakanállal lehúzzuk a keverőről, s a fazék széléről és mind összehalmozzuk, s tűz elé állítjuk, míg egyet szusszan, s akkor a lapítóra borítjuk, és kész a felszeléshez.

– Gulyás esetleg vagy perkelt? – kérdezte gondterhelten Sándor.

– Az nincsen. De ajánlom a túrós puliszkát. Oly módon készül, hogy az előbbileg főzött és kiborított puliszkát egy nagyobb lapítón szétnyomjuk úgy melegen, vizes kézzel. Minél széjjelebb nyomjuk, annál rétesebb lesz, és a túrót szétosztjuk rajta, s azután feltűrjük henger alakban. Pár percig letakarva hagyjuk, s azután puliszkavágó cérnát téve melléje, kész a szeleteléshez.

– Borjúpapríkás? – szólt szinte könyörgőn Júlia.

– Hát, azt nem is tudom, micsoda... Hacsak nem a növendéktokányra teccenek gondolni... De jobb annál a

haricskapuliszka, higgyék meg! Az, kérem, csodás. Mindig úgy főzzük, mint a beletett puliszkát, csak hogy valamivel több fővést és vizet igényel. De ha ez nem jó, hozhatok éppen eresztett puliszkát is. Már csak, hogy nehogy azt mondják majd a gazdasszonyomnak, hogy nem volt választék, mikor én őriztem a házat. A lobogó sós vízbe kézzel eregetjük bele a lisztet folytonos kavarás közt, addig, míg elég sűrűnek gondoljuk. Azután is mindig kavарjuk, de nem levéve a plattenről, amíg teljesen megfőtt. Akkor, ha tejhez akarjuk tálni, egy laskástálba meleg vízbe mártott kanállal gombócokat rakunk belőle.

– Kalbász vagy sódar csak akad a spejzben? – kérdezte most Sándor.

– Az megfekszi a gyomrot éjszakára, bikákkal teccik álmódni. De csinálhatok éppen berakott túrós puliszkát is. A formát kikenem zsírral vagy írós vajjal, s alól teszek egy réteg morzsolt túrót, erre vizes kanállal kiszedett puliszka, és ismét túró, amíg telve lesz. Ha a túró nem elég zsíros, az összerakásnál megzsírozom az eresztett puliszkarétegeket. Azután lerbe teszem, s ha átolvad, kiborítom. A haricskapuliszkát többnyire csak túróval rakjuk össze, és mivel szíjasabb, több túrót és zsírt adunk hozzá összerakásnál.

– Esetleg valami egyéb? Hal? – esdekelt Júlia.

– Jaj, kérem, naccsága, mi nem eszünk halat, mert régen, még gyermekkoromban olyan szegények voltunk, hogy a patakból kieltük a halat. Akkor megutáltuk. De van tepertyűs puliszka. Éppen úgy rakjuk össze, mint az előbbit, csak meleg tepertyűvel.

– Valami édesség esetleg? Fánk, csőrege, rétes? – így Sándor sápadtan.

– Ejsze van. Szilvaízes puliszka. Előbbileg, csak hogy szilvaízzel rakjuk össze.

Ekkor Sándor már nem tudta magát tovább türtőztetni, és gyöngö öklével az asztalra csapott:

– Mit nem beszél ez a székely? Az istennyila ütné meg! Hát nincsen valami magyar ínyhez rendelt tisztességes éték, mint kaszáslé, rostélyos vagy hajdúkáposzta?

– Csillapodjon, Sándor, az Isten szerelmére, és ne vegye szájára többé hiába az Úrnak nevét – fogta meg karját az ijedt Júlia.

– Jaj, ne legyen mán mérges a méltóságos úr – ijedt meg a lány –, hát még végig se mondtam az egészet. Tudok még bálmost, aztán bálmost bivalytejből meg bivalytejfölből, törökbuzakását hideg tejhez vagy törökbuzakását káposztalében...

Azzal Sándor elveresedett, csaknem szétpukkant mérgeiben. Megkérte még, hol a szoba, és felpattant, fogta Júliáját, indultak az emeletre, végül csak annyit mondott: „Nyugovóra térünk!”

A lomha lepkét későbbben az apja, a puliszkát majszoló, fogatlan, öreg székely faggatta a konyhában, mit akartak a váratlan vendégek. A lánya azt felelte, szerinte ezek valami pesti úrinépek, a férfi elég csenevész, ám a fehérség az olyan, mint a döglenni való pipe, de mindkettőnek tele van a fenéke sózott mogyoróval, s jódolgukban sehogy se kapják, mit ennének. Pedig vagy száz ételt is felajánlott nekik.

Szokatlanul meleg őszi éjjel volt. A nagy ágyból, melyben a nászutasok feküdtek, a nyitott ablakon keresztül Sándor éppen a kolozsvári csillagos égre látott. Éppen azt a csillagos eget látta, amit Hunyadi Mátyás és Bocskai István láttak életük első éjszakáján a bölcsőjükből, amit Heltai Gáspár látott halála előtt egyetlen perccel, mikor összeesett nyomdája kapuja előtt, majd elterült a földön,

és amit Mikes Kelemen látott a jezsuita kollégium ablakából. Ennek melegséggel és nyugalommal kellett volna eltöltenie Sándor szívét, de ő csak álmatlanul és idegesen forgolódott az ágyban.

– Setét sugallat bánt engemet, Júlia! Rossz előérzet...

– Mi baja, édes uram? Tán az éhség nem hagyja aludni?

– Nem az éhség, ugyan, azt már volt alkalmam megszokni. A csillagok... Hol azt látom a csillagokban, hogy valaki keresztüldöf engemet valami hegyes szerszámmal, hol meg azt, hogy nővé leszek egy nagy, sivár, hideg, fehér tájban.

Sándor teste valósággal reszketett, szája ellilult. Júlia felkelt, jól betakarta a dunyhával a férjét. Mikor becsukta az ablakot, látta, hogy a Biasinival szemben, a Külső-Torda utca túloldalán, a hitvány ereszen acélkék pápista varjúk gubbasztanak éberen.

MEGFÜRÖDTEM VOLNA MELEG VÉRÉBEN

„Mi háromszáz esztendeig élhetünk, de ha meghalunk, csak fehér tajték lesz belőlünk, még sírunk sincs a tenger mélyén, kedveseink között. Mert a lelkünk is halandó; olyan a mi életünk, akár a gyenge nádszál: ha egyszer letörik, nem hajt ki többé. De az ember lelke halhatatlan, akkor is él, amikor a test már rég elporladt.”

Hans Christian Andersen: *A kis hableány* (ford.: Rab Zsuzsa)

Bodzai Ágost nyugdíjas tanár vizes zsebkendővel a fején kaptat felfelé a meredek Majális utcán a kánikulában. Arra gondol, tengermély undorral gyűlöli feleségét, Kovács Berillt. Az ősz kecskeszakállú, szelíd arcú, magas, de kissé görbe Bodzai tanár zöld kertek mellett vonszolja magát a vasárnap délutáni, Czell-féle csapolt sörök felé. A Társadalom Teketársaság székhelyére tart, negyven éve (áprilistól szeptemberig) az Árnyas utca sarkán mulatja a hét utolsó óráit. Azért éppen itt, mert a tanár és három ősi cimborája (a Feltámadás Kugli Club) úgy tartja, az egész városban a tekepályán a legjobb a friss, csapolt Czell. Azért vannak köztük apró nézetkülönbségek. Márkus Alfonz, a félkarú, kövér háziorvos a habos nedű kiemelkedő minőségét a sörgyár közelségével magyarázza. Esküllő Milos, a császárbajszú és homoszexuális görög–latin professzor a bérlő és a sörgyárigazgató nejének titkos kapcsolatával. Lakóca Balázs, a részeges sakkbajnok a csapos, Heinz Benedek kiemelkedő szakmai tudásával. Bodzai tanár pedig úgy tartja, egész

egyszerűen azért itt a legjobb a csapolt sör a városban, mert itt esik neki a legjobban, távol a feleségétől, aki ilyenkor a város túlsó felében, a Pacsirta utcában teázik barátnőivel.

Az addig életunt és nőgyűlölő Ágost 23 éves korában vette feleségül a nőt, családja és barátai őszinte megdöbbenésére. Berill egyik pillanatról a másikra tűnt fel a városban. Decemberben még azt se tudták, hogy a világon van, februárban pedig már a fél város a smaragdzöld szemű, bécsikávébőrű kisasszonynak tapsolt. Nem csoda, a leggyönyörűbb táncosnő volt, aki valaha megfordult a város színpadán, a közönség ájultan hevert lábai előtt. Áprilisban pedig jött az esküvő, Ágost oltár elé vezette Berillt.

Bodzai Ágost évtizedeken át tanított történelmet a Református Kollégiumban, de barátai jól tudták, az oktatás neki nem hivatás, csupán pénzkereseti forrás. Ágost valójában regényíró volt. Ifjúkorában megjelent néhány verse és rövid novellája hírlapok irodalmi oldalain, ám később nem gyártott több „fogpiszkálót”. Hamar rádöbbsent, bűn apróságokra tördelni a tehetségét, az ő talentuma monumentális formát kíván. Nekiállt hát a „mestergerenda” megalkotásának. Házassága Berill-lel hamar megromlott, gyermekük nem született, volt ideje dolgozni. Negyvennyolc éves korára meg is írta négyezeröttszáz oldalas regényfolyamát.

– Életem hátralévő részében nincs egyéb dolgom, mint a semmirekellő szóvirágokat kigyomlánom a szövegkertből – mosolygott a kuglipályán Ágost, koromfekete kecskeszakállán megcsillant az aranyszínű sörhab. Bodzai tanár úr nyeregben érezte magát, úgy hitte, a dolog nehezén már túl van. Mikor barátai megkérdezték tőle, miről is szól a regénye, meglepetésükre Ágost egyetlen mondatban össze tudta foglalni a cselekményt:

– 23 éves koromban, holdvilágos éjszakán megpillantottam egy meztelen fehérnépet a Szamosban fürdeni, haja és bőre aranyosan csillogott, és én olyan szerelmet éreztem iránta, hogy legszívesebben megfürödtem volna meleg vérében.

– Erről írtál csaknem ötezer oldalt? – kérdezte a doktor, és árva baljával óvatos lendületet adott a zsinóron függő fagolyóbisnak.

– Erről.

– De hát hogyan lehet erről egy egész könyvet írni? – értetlenkedett a sakkbajnok is.

– Ebben a fél órában minden megtörtént velem, ami csak az életben lényeges. Mikor megpillantottam azokat az édes, huncut, lágy melleket, úgy éreztem, végre megszülettem. Mikor fickándozni kezdett a leány a sekély folyóban, rögvest szerelmes lettem. Ahogy a nagykönyvben meg van írva: először és utoljára, halálosan. Mikor a fekete fejű és hófehér testű danksirályok a szépség feje fölött körözni kezdtek, megismertem az Istent. Mikor pedig a fehérnép alábukott, halfarkával nagyot csapott a vízre, és tovaúszott Szentmiklós felé, nos, barátaim, akkor én meghaltam. Kell-e ennél több egy regénybe?

– Szóval sellő volt – röhögött a professzor. – Hát ez valóban regényes, barátom. Vízi nimfa a Szamosban. Naiaszok és néreiszek, tengerek nimfái, Tritón leányai a Kincses Városba költöztek?

– Avagy a kis hableány a meséből – vigyorgott a már erősen spicces sakkbajnok. – Néha történnek ilyesfajta balesetek a férfiemberrel. Egy ízben például, még diákéveim alatt, olyannyira megittasodtam, hogy azt hittem, a sötét királynővel szeretkezem egy óriás sakktáblán. Életem legszebb éjszakája volt. Még akkor is, ha reggel, mikor magamhoz tértem a szilvapálinkás mámorból, rá kellett ébrednem, hogy a Patak utcai Édes Lyuk kuplerájban töltöttem az éjszakát.

A legszebb cigánylánnyal. Valahogy a konyhában kötöttünk ki, a padlón hemperegtünk egész álló éjjel, a fekete-fehér kockás konyhakövön.

– Kacaghattok, ahogy a torkotokon kifér, annak a lánynak pikkelyes halfarka volt, velem pedig megtörtént az élet, elejétől a végéig, egyszer és mindenkorra, fél óra alatt – jelentette ki Ágost kissé sértődötten.

– Azután rákötözted a követ a lábadra, és beugrottál a hídról a Szamosba. Emlékszem, szörnyen haragudtam rád. Valami könyvem a zsebedben maradt, hónapok múlva adtad csak vissza, teljesen szétáztak a lapok, dobhattam ki. Isten tudja csak, hogy élted túl. Rossz pénz nem vesz el, így lehetett – nevetett a doktor.

Bodzai Ágosttól ezután minden alkalommal megkérdezték barátai a Feltámadás Kugli Club heti gyűlésein, hogyan is áll a Kolozsvári Hableány regénye.

– Nehezebb az ügy, mint gondoltam – válaszolta mindannyiszor gondterhelten Bodzai tanár. – De haladok vele becsületesen, húzom, irtom a káros gyomot, a feleslegesen nyíló virágot, tisztul a kert – tette hozzá, majd megrendelte első csapolt Czelljét, amitől azután rendre megnyugodott.

Míg a tanár izzadva-szuszogva a teketársaság felé tart, barátai már első sörüket isszák a napernyő alatt. Milos professzor legújabb művével dicsekszik, a művelt agglegény hosszú évek óta a falvédőhímzés hobbijának rabja. A legújabb, saját tervezésű darabon parasztlány üzekedik nyalka huszárral a szénakazalban, felette a következő szöveg áll cikornyás, tulipiros betűkkel: „Delfin ugrik, kutya ugat, szű perceg, / Sose felejttem azt a boldog percet!”.

– A buja leánykát arról a néma rüfkéről mintáztam, aki immár több mint fél évszázada keseríti a mi Ágostunk életét – mondja keserűen a professzor.

A másik két öregúr közel hajol a falvédőhöz, elismerően bólogatnak.

– Micsoda nő volt ez a Berill! – szól a doktor. – Amikor a Farkas utcai kőszínházban táncolt, még a puliszkának is erekiója támadt. Nem is táncolt, szinte úszott a levegőben. És micsoda hárpia lett belőle. Ölni tudna a szemével. Vén, gonosz, tolószékes banya.

– Sic transit gloria mundi – jelenti ki a professzor. – Mindig is mondtam, hogy a nő veszett egy fajzat. Jobb nem is kísérletezni velük. Bizonyosan okoznak némi kéjt, már aki kedveli az efféle olcsó élvezeteket, de ez a néhány édesnek tűnő óra mindig, kivétel nélkül megbosszulja magát.

Az öreg tanár végre megérkezik a 48-as számú sarokházhoz. Belép az udvarra.

– Késtél, nem is keveset – veszi elő zsebóráját a sakkbajnok. – Több mint fél órát.

– El kellett tolnom Berillt a Pacsirta utcába a barátnőihez, a cselédnek kimenője van, Bogárkánk anyja haldoklik Széken.

Bodzai kimerülve huppan le a fonott karosszékre, a csapos máris hozza neki a korsó Czellt.

– Hogyan halad a regény? – kérdezi a sakkozó.

– Remekül – mosolyodik el Ágost. – Olyannyira, hogy készen is van. Sikerült végre megszabadulnom az utolsó tíz oldaltól is. Ez volt a legnehezebb mind közül. Átkozottul ragaszkodtam ezekhez a nyomorult utolsó szavakhoz. Szépen csöngtek, ördögien szépen. De végül mindet kihúztam, és a lapokat a kályhába dugtam. Még szerdán történt.

A három cimbor a térdét csapkodja a röhögéstől, még a tekéről is elfelejtkeznek.

– Húsz év alatt összeírtál négyezeröttszáz oldalt, aztán harminc év alatt szépen, lassan, módszeresen kihúztad az összes szót a regényből? – álmélkodik a professzor.

– Így történt – mondja büszkén Bodzai. – És nem vagyok elégedetlen a végeredménnyel. Mindenesetre feszes. Nincs benne egyetlen felesleges, hamisul virágzó szó sem. Egyetlen öncélúan éneklő mondat sem. Egyetlen olyan lap sem, amely többet akarna mondani annál, mint amennyit valójában tud. Ötven évbe telt, de megérte. Ha nem is remekmű, de tisztességes munka, ez bizonyos.

A doktor újabb kör sört rendel, felállítják a bábukat.

– Ma mi fizetünk, te vagy az ünnepelt. Igyunk a regényedre! – kiáltja a doktor.

Éjfél után énekelve jönnek le a sötét Majális utcán. Együtt, mind a négyen. A Sétatérnél válnak el, onnan mindenki megy a maga útján. Bodzai is indul haza, a Donát negyed felé. Dülöngél, csuklik, dúdol, boldog. Semmi kedve még hazamenni. Átmegy az Erzsébet hídon, a Szamos túlsópartján megáll, leül egy padra, szivarra gyújt.

Arra az átkozott könyvre gondol, arra a kurva Schopenhauerre, amit annak idején Márkustól vett kölcsön. Nézi a bővizű, csobogó folyót, és visszhangoznak benne a gonosz mondatok. „Ki tudná a halál gondolatát elviselni, ha az élet öröm volna?” „Az élet nem arra való, hogy élvezzük, hanem, hogy átessünk rajta és befejezzük.” „Csak egy velünk született tévedés van: azt hinni, azért élünk, hogy boldogok legyünk.” Azoktól a cinikus szavaktól kerültem olyan hangulatba, hogy végül követ kötöttem a lábamra, és vízbe vettem magam, gondolja. Ott úszott el az életem...

Azután megint az elkészült regényre gondol, a szívbéli cimborákra, a duhaj estére, és újra szétömlik szívében a büszkeség és a boldogság. Füttyörészve indul a Rákóczi úti

ház felé. Nyíló orgonák, bódító illatok, csalogányok csatogása, a távolból bús, kissé hamis hegedűszó hallatszik.

Bogárka csak délután érkezik haza Székről. Újságná, hogy az édesanyja már jobban van, felült az ágyban és galamblevest is evett az este. Bodzai urat azonban még ágyban találja. Az öreg férfi szívében gyöngyház markolatú halas bicska. A vére mind kifolyt, de az ágynemű nem vörös. Csepp vér nincs a szobában. Se az ágyon, se a padlón. Úgy fest a halott tanár arca, akár a megfejt tőgy. Az aszszony meg sehol, szőrén-szálán eltűnt. Két visszeres lábat és egy kerekesszéket találnak a rendőrök a gardróbban. A szobából vastag, nyálkás csík húzódik a lépcsőn, a kapun, a kerten, az utcákon keresztül.

Le, egészen a Szamosig.

TÖBBÉ NEM KELL BUJKÁLNI A VILÁGOSBAN

Az elfüggönyözött hintó a Kárpátok külső karéjáról érkezett, vagy még annál is messzebből. A gróf a villanyvilágítású kocsifülkében kinyitotta az *Esti Lapot*.

„*Szerajevó, június 29. (Érkezett reggel 4 órakor.)* Princip Gautilo, a merénylő tizenkilenc éves és a livnói kerületben levő Grabovo községben született. Pelyhedző állu, vézna fiatalember. Kihallgatásakor kijelentette, hogy már régen akar nemzetiségi okokból egy magas állásu személyiséget meggyilkolni. Vasárnap délután, amikor másodszor kihallgatták, keresztkérdések alá fogták, hencegve jegyezte meg: – Ha nekem nem sikerült volna, még egy harmadik bomba is felrobant volna! Azután már egyáltalán nem felelt a kérdésekre. Gabrinovic Nedelko, a bombamerénylet tettese, huszonnégyszáz éves. Kihallgatásakor kijelentette, hogy bűntársai nincsenek, s az egész kihallgatás folyamán igen cinikusan viselkedett. Amikor a bombamerényletet elkövette, a Müljascka folyóba vetette magát, de néhány rendőr és sokan a közönség köréből utánaugrottak és elfogták. A merénylet után a főherceg a városházára hajtattott, ahol különböző személyiségekkel beszélgetett. Megállapítást nyert, hogy a város polgármestere kérte a trónörököszt, hogy a mai programmot ne tartsa be, ne folytassa utját, de a főherceg a leghatározottabban kijelentette: – Okaim vannak, hogy programomat végrehajtsam. A városházáról elment, a Ferenc József körut és Appel körut sarkán dördült el aztán a három revolverlövés.”

A gróf elégedetten mosolyogva dőlt hátra a párnázott ülésen. A kocsis megállította a hintót az Angol Királynő szálló előtt. A gróf óvatosan kukucskált ki a selyemfüggöny mögül. Amikor látta, hogy már teljesen besötétedett, s csak néhány lámpa gyér fénye világítja be a néptelen Wesselényi utcát, kivackolódott a kocsiból.

Radu, a sápadt titkár várta a szálloda előtt.

– Egész bizonyosan itt lakott az a Harker fiú? Ebben a szállodában?

– Igen, gróf úr. Ellenőriztem. Az ő szobáját kapja.

– Helyes – bólintott a gróf.

Mikor a titkár belépett a szobába, a gróf már a kandalló előtt ült, kezében egy pohár bikavérrel.

– Gróf úr, Stief Jenő úr, a könyvnyomdai műintézet tulajdonosa szeretne önnel tárgyalni.

– Bocsássa be, kérem!

A kopaszodó, alacsony Stief cukorspárgával átkötözött, vastag kéziratköteggel érkezett. Elnyűtt volt, fáradt és rendkívül ideges.

– Kérem, foglaljon helyet és öntsön magának!

Stief szinte elveszett a mély fotelben, remegő kezekkel nyúlt a boroskaraffa után.

– Sikerült elolvasnia művemet?

– Természetesen, gróf úr.

– És mi a véleménye? Kiadja?

– Alapműnek tartom, és persze készséggel kiadom. De miért éppen magyarul? Ez a könyv világnyelvet érdemelne.

– Egyelőre nem akarok nagyobb feltűnést. Mindössze annyit szeretnék, hogy ez a több mint száz éve készülő szakácskönyv végre nyomtatásba kerüljön.

– Bátorkodom megjegyezni, gróf úr, hogy az anyag káprázatos. *A vér receptkönyve*. Briliáns, lebilincselő olvasmány, hiánypótló munka. Sokkal több mint szakácskönyv. Egy testnedv regénye gasztronómiai utazásnak álcázva. De nem gondolja, hogy a nagyközönség idegenkedni fog a témától?

– A közönség engem kevéssé érdekel – mondta a gróf, és arcára méla undor ült.

– Ahogy gondolja, gróf úr. Néhány javaslatom mégis lenne. Természetesen vannak a könyvben nagyon is poétikus részek, mint például az *Odüsszeia* véres hurkáról vagy még inkább gömböcről szóló része...

A gróf itt közbevágott, és átszellemülve szavalta:

– Mint ahogyan lobogó tűz lángján forgat egy ember / vérrel meg zsírral teli bendőt erre meg arra / s várja nagy-áhitozón, hogy már megsüljön egészen, / így forgott töprengve Odüsszeusz erre meg arra...

– ... és semmi problémám nincs az Apicius vérreceptjeiről, a corki vérpudingról, a Bali-szigeti véres kókuszról, a litvánok „kraujinė sriuba” nevű kacsavéres csalánleveséről, az észtek „verikākk” című panírozott véréről vagy éppen a csehek Henteszupa fantázianevű vérleveséről szóló részekkel. Csodálatosak, kérem. De talán nem kellene a menstruációs vér fogyasztásáról vagy a keresztény vérivásról szóló fejezeteket kihagyni, gróf úr? Már csak a cenzúra miatt is – kérdezte a kiadó vérvörösre vált arccal.

– Nézze, kedves Stief. Paradox módon a vér asztali karrierje lényegében azért lódult meg, mert fogyasztását betiltották. Miután ugyanis Mózes konzultált Jahvéval a Sinai-hegyen, kiderült, Izrael népének nem csupán a mogyorós pele, a teve vagy a csiga fogyasztásától kell tartózkodnia, hanem a vérevéstől is. Mégpedig azért, mert aki az életerőt jelképező